

ЮБИЛЕИ / JUBILEES**ПО ПОВОД СЕДЕМДЕСЕТГОДИШНИНАТА
НА ДОЦ. КАЛИНА ВИКТОРОВА****ON THE OCCASION OF THE 70TH ANNIVERSARY
OF ASSOC. PROF. KALINA VIKTOROVA**

Доц. д-р Калина Викторова е известна с приносите си за развитието на българската граматична наука не само сред колегите, които са имали шанса да работят с нея, но и сред по-голямата част от българската езиковедска общност. Изследователка със собствен облик, чието цялостно творчество е белязано от любов към езикознанието, К. Викторова насочва своето внимание към неразработени и неизяснени проблеми от синтаксиса на съвременния български език. Своя интерес към граматиката тя заявява още през 1971 г., като аспирант по синтаксис в СУ „Климент Охридски“ при проф. К. Попов. Като езиковед обаче К. Викторова осъществява своите изследвания в ИБЕ от 1975 г. при проф. Л. Андрейчин, който ѝ предлага работа в своята секция – Секцията за съвременен български език. Научната среда, в която работи, е от изявени лингвисти като В. Станков, Й. Пенчев, Е. Георгиева, В. Мурдаров, К. Иванова, М. Лилов и, разбира се, учителят на поколения езиковеди Л. Андрейчин.

Още с първите си две публикации К. Викторова показва научна задълбоченост и заявява синтактичния си принос към проучваната от нея проблематика на паратаксиса. В студията си „Съюзи в сложното съчинено изречение. Обща характеристика“ (БЕ, 1975, кн. 4, с. 312–327) тя представя нова структурна класификация на съчинителните съюзи, основана на синтактичните отношения, които те обозначават. Предлага работна процедура – критерий за съчинителност на съюза в случаите на употреба на два съюза в контактна позиция (*но и, а дали – или...*). Със следващата си по-обширна студия „Серийната съчинителна конструкция“ (БЕ, 1977, кн. 3, с. 217–231) младата авторка получава признанието на колегите си от Секцията, по-специално на синтактиците Е. Георгиева и Й. Пенчев, които покъсно ще бъдат и рецензенти на дисертацията ѝ. Извеждането и обособяването на самостоен синтактичен тип при вече утвърдената класификация в съчинението буди респект и уважение към тази публикация. Става дума за изреченията, свързани безсъюзно, при които броят на възможните свързвания теоретически може да бъде неограничен, но обикновено повече от

пет изречения се употребяват рядко, тъй като има психолингвистична причина – наличие на праг на възприемането. Такива изречения приключват със съчинителен съюз, който представлява *нулева категория*. Не само количественият състав характеризира тази конструкция. Начинът, по който тя се изразява в индоевропейските езици, показва общ образец.

Белег за положителния научен отзив на по-ранните изследвания на Калина Викторова е включването им в „Помагалото по синтаксис на българския език“, издадено от Факултета по славянски филологии и Катедрата по български език на Софийския университет (1988), в което освен „Серийната съчинителна конструкция“, влиза и студията ѝ „Разнородни сложни съчинени изречения“, както и статията „Взаимодействието между синтаксис и лексика с принос към въпроса за антонимията“. Широкият кръг на нейните изследвания в областта на паратаксиса ѝ позволява малко по-късно да представи пред езиковедската общност стройна структурно-семантична класификация, която очертава системата на сложните съчинени изречения в съвременния български език: първите три основни типа изречения (съединителни, противоположни и разделителни) се противопостават един на друг със значение на подобие и на различие; четвъртият тип са разнородните сложни съчинени изречения; петият тип са групи на съчинително свързани предикативни единици, специализирани с формални средства структури, и шестият тип е серийната съчинителна конструкция (К. Викторова. Системата на сложните съчинени изречения. – В: Съвременни лингвистични теории. Помагало по синтаксис. Пл. 2001, с. 116–143; БЕ, 2003, с. 1–32). Тук е мястото да отбележа, че посочените по-горе студии на К. Викторова са включени в помагалата по синтаксис, издадени от Софийския и Пловдивския университет, където за нуждите на обучението на бъдещите специалисти филолози са събрани най-значимите трудове по синтаксис в българското езикознание.

Последователният изследователски интерес на К. Викторова към паратаксиса е продиктуван от поставената тема на дисертацията „Сложното съчинено изречение в съвременния български книжовен език“, защитена през 1981 (333 с.). Така зададена, темата предполага едно обширно проучване и вниманието на авторката се съсредоточава върху трите основни типа съчинени изречения. Извеждането на семантичната общност, релевантна за съчинението – *общата тема*, се доказва чрез система от пресупозиции. Класификацията е стройна и непротиворечива. Прави впечатление, че К. Викторова запазва терминологията с уточнението, че предложеното деление не се свежда само до традиционното, а се наблюдава съвпадане на представените от нея нови данни с резултатите на традиционната класификация. Така направената нова структурно-семантична класификация позволява изцяло да се очертае системата на сложните съчинени изречения в българския език, което е и големият принос на дисертацията.

Голямото фундаментално изследване на К. Викторова, както самата тя го определя, е трудът „Типологическата характеристика на конструкцията удвоено допълнение“, отпечатан в сборника „Проблеми на граматичната система на българския език“ (АИ „Проф. Марин Дринов“, София, 1995, с. 222–260). Тук тя застъпва тезата, че удвояването на допълнението не е само балканско явление, а е резултат от универсален разговорен механизъм. Чрез формите на личните местоимения, чрез повтаряне на деиктичен елемент се рамкира един от субектите на дискурса – обект на глагола, допълнение на сказуемото. Въз основа на разграничението на деиктичната категория *лице* при личните местоимения се застъпва становището за паралелен процес в разволя на конструкцията на удвоеното допълнение при първо и второ лице, от една страна, и при съществителните имена, от друга. При съществителните значително по-късно се установява моделът на удвояване на третоличното местоимение. Репризата на местоименните форми за първо и второ лице (*мене ме, на мене ми и тебе те, на тебе ти*) изразяват едновременно определяне на *аз* и *ти*, и на *речев акт*. До този момент никой не е обръщал внимание на ситуацията за *обръщане към някого с реч* посредством двойно маркираните прономинални форми. Конструкцията на удвоеното допълнение е формула за обръщане към слушателя. Тя е вид езиково съобщение на говорещото лице, т.е. – конструкция на себеизвестяването. В съвременния български език такива формули винаги могат да се удвоят (*боли ме – мене ме боли, сърби ме – мене ме сърби, смешно ти е – на тебе ти е смешно*). Те изразяват отношението на говорещото лице към действието и неговия обект. В работата К. Викторова посочва много данни от диахронията на явлението („*дадено ми е на мене да изпълня словото божие; все ти говорех на тебе*“). Разволя на конструкцията при съществителните имена е по-рано засвидетелстван в писмените паметници от членните форми. В изследването се показва развитието на три конструкционни типа. Доказва се, че удвояването на третоличното местоимение като най-късно явление естествено следва репризата на съществителните имена. Обстойният и задълбочен анализ дава възможност на изследователката въз основа на разграничението, налагано от категорията *лице*, която се покрива със семантиката на личните местоимения като един клас от деиктичните координатори, да предложи нова убедителна интерпретация за разглеждане на конструкцията с удвоено допълнение, различна от досегашното схващане. Именно тази интерпретация дава възможност да се видят някои типологични съответствия в езиците изобщо, а не само в езиците от Балканския езиков съюз.

Неотменният интерес към синтактичната структура на книжовния език предизвиква К. Викторова да изследва такава проблематика, в която има спорни или не дотам теоретично мотивирани решения. Тя не само търси, но и доказва в своите работи системността на езиковото равнище, което е

следствие от цялостното и задълбочено анализиране на явленията. Принос в българското езиковедие е изследването на т.нар. *да-конструкция* в цялата ѝ многофункционална употреба. В работата се проследява историческият развой на *да*, както и голямата по обем многостранна литература по въпроса. Явлението се разглежда в съпоставка с проявлението му в другите южнославянски езици и в езиците от Балканския езиков съюз. Последователно и неотменно се стига до извода: Съюзът *да* стои като своеобразна бариера пред глагола, готов да го включи в различни функции – самостоятелни или подчинени (За съюзната природа на „да“ в българския език, БЕ, 2003, кн. 2–3, с. 19–47). Аналитизмът като типичен процес за българския език се проявява и в *определеността* на функционирането на *да-конструкцията*, която не е само трансформация на инфинитива и на изчезнали причастни форми, а заедно със старите оптативни и императивни функции утвърждава единна обща структура на цялото, което да експлицира еднозначно граматичното лице и времето, като съюзът е позиционно обвързан със спрегнатия глагол (Функционален развой на ДА-конструкцията в съвременния български език. – В: Аргументна структура, СемаРШ, София, 2005, с. 185–224).

Изследване с приносен характер в научното творчество на К. Викторова е историческият поглед върху синтактичната структура на новобългарския език, в която вече са се утвърдили езиковите процеси на радикалния преход от синтетизъм към аналитизъм. Изследователката, работила вече върху ключови проблеми на книжовния синтаксис, убедително доказва, че синтактичното равнище като най-устойчиво и най-трудно подаващо се на промени със своя аналитичен характер е *свидетелство за единството на българския език във всички региони на българското езиково землище* (Българите, книжовността, езикът XIX–XX век, ИК ЕМАС, София, 2008).

Работата в Секцията за съвременен български език насочва творческите усилия на К. Викторова и към една друга важна за обществото проблематика, а именно изследване на нормата на съвременния български език и нейното кодифициране. И в тази област, както и във вече споменатите изследвания върху синтаксиса и граматичната структура на езика, изследователският ѝ интерес е фокусиран върху неизследвани различни системни нарушения в нормативната употреба при дублетите, съгласуването, правописа, ударението и др. Когато участва в работата по Правописния речник от 1983 г. К. Викторова забелязва огромния брой дублети при прилагателните имена, които ексцерпира и изследва. В хода на изследването установява категориалната разлика на качествени и относителни прилагателни въз основа на конкуренцията при наставките *-ичен*, *-ически*, което приложено в практиката по съставяне на речника, способства за изчистване на дублетността при тази категория прилагателни. Като изявен синтак-

тик и опитен кодификатор в други свои работи тя предлага решения за неясни случаи на съгласуване на сказуемото с подлога (при разширен подлог), както и за редица неотбелязани случаи с нестабилна нормативност. С една своя ранна езикова бележка за съгласуване на сказуемото с подлога по род К. Викторова за пръв път прилага един теоретичен принцип като работещо правило (личното местоимение в именителен падеж в изречението винаги стои в позицията на подлога), т.е. при колебание се замества с *той, тя, то, те* (БЕ, 1977, кн. 5, с. 432–433). Това работно предложение бе прието и се включва обяснително в увода на Правописния речник от 1983 г., като оттогава успешно се прилага. Не спира да повтаря, че не е коректно да се твърди, че „глаголът в изречението е сказуемо“, защото всъщност само една от формите на глагола в изречението е сказуемо.

Дейността на Секцията в областта на езиковата култура и изследването на книжовната норма е многопосочна и естествено К. Викторова участва в нея много активно, като продължава да отразява системните ѝ проявления („Белези на неравномерност в разволя на книжовния език“. 1980; „Дублети – норма, дублетност – кодификация“. 1997; „Закономерностите в медийния език“. 1999; „Езикът и законът“. 2004; „Защо дублети“. 2006). В работите ѝ по езикова култура се забелязва способността на авторката за задълбочено теоретично мислене, като резултатите от теоретичните разработки, приложени в практиката дават точни и ясни практически решения на проблемите.

Още от самото начало на своята кариера К. Викторова работи върху създаването и издаването на академичните правописни речници. Участва като съставител във всички издадени досега правописни речници – *Правописен речник на съвременния български книжовен език* (1983 г.), *Нов правописен речник на българския език* (2002 г.), *Официален правописен речник на българския език* (2012 г.). Като опитен кодификатор тя е автор на словникови части и на части от увода на речниците, където са формулирани правописните и правоговорните правила, кодифициращи нормата.

След кончината на акад. В. Станков тя поема голямата отговорност на ръководител на Секцията за съвременен български език (2004 г.). В ръководството на Секцията се проявиха способностите ѝ на ръководител, умеещ да обединява, да организира, да създава атмосфера на колегиалност, добронамереност, толерантност и сътрудничество. И нещо повече – в колектива на Секцията се усещаше онази свързаност между хората, която може да бъде породена само от общата любов към езиковедската работа, където всеки можеше да намери своята изява. Като резултат проектите по основните задачи приключиха в срок и Секцията издаде сериозни трудове като „Проблеми на граматичната система на българския език. Глагол.“ и „Българите, книжовността, езикът“.

Авторитетът на К. Викторова не само в Секцията за съвременен български език, но и в Института за български език, се дължи както на безспорните ѝ качества на учен, така също и на нейната добронамереност, позитивност, етичност, уважение към хората и работата. Уважавана и обичана от колегите си, К. Викторова непрекъснато в годините е избирана за член на Научния съвет на Института за български език. С научната си дейност, с изследванията си върху основни, но недостатъчно осветлени въпроси от граматиката на българския книжовен език, както и с работата си като кодификатор, тя има своето трайно присъствие в българското езиковедие.

Катя Чаралозова/Katya Charalozova

✉ *Доц. д-р Катя Чаралозова*
Секция за съвременен български език
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
charalozova@abv.bg

✉ *Assoc. Prof. Katya Charalozova, PhD*
Department of Modern Bulgarian Language
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria
charalozova@abv.bg

ДОЦЕНТ ИВОНА КАРАЧОРОВА НА 60 ГОДИНИ**ASSOC. PROF. IVONA KARACHOROVA TURNS 60**

Доц. Ивона Карачорова, дългогодишен член на Секцията за история на българския език и научен секретар на Института за български език, навършва 60 години. Цялата българска и международна палеославистична общност я познава, уважава и цитира като един от най-компетентните и креативни изследователи на историята на псалтира. За нея си струва да бъде създадена една нова българска дума – *псалтировед*. Защото тя наистина достигна до най-важните и същностни тенденции в развитието на псалтирния текст от момента на неговото възникване в старобългарската книжнина до разпространението му в много по-нови ръкописи.

Ние, нейните колеги, я познаваме и като една усмихната, жизнена, добронамерена и готова да сътрудничи дама, която активно участва в работата на Института за български език и се старае да подпомогне всички секции в нелекия път на отчитането и планирането на научната дейност. Аз лично си спомням Ивона още от времето на нейната докторантура, когато тя ме очарова със своята младост и човешко присъствие и ме респектира със знанията и идеите си за избрания обект на нейната дисертация. По-късно сме работили заедно за създаването на Старобългарския речник и Речника на произведенията на Патриарх Евтимий в духа на сериозното и плодотворно сътрудничество. Така че за мен Ивона е не само отлично подготвен учен, но и добър колега, с когото може да се работи, да се общува, да се гради среда за ползотворни човешки и научни контакти. А това наистина е много.

Може би не всички знаят, че Ивона Карачорова има отношение към духовния път на съвременна България като племенница на Траянополския епископ, а по-късно Доростолски владика митрополит Иларион, който е от рода на Иларион Макариополски и Стоян Михайловски. Така нейните научни дирения я свързват с историята на християнството, а нейните възжеления и стремежи – с утвърждаването на религията в днешния ден.

Ивона Карачорова е магистър по специалността Българска филология на Великотърновския университет от 1979 г. През 1980–1981 г. специализира кирилометодиевистика в СУ „Св. Климент Охридски“. През 1981–1984 г. е докторантка в Института за български език. От 1986 г. след успешна защита на дисертация е научен сътрудник в Секцията за история на българския език, а от 2000 г. е доцент в същата секция.

В работата си върху историята на псалтирния текст Ивона Карачорова се опира на постигнатото от А. Востоков, В. Срезневски, В. Ягич. Тя приема схващането на В. Погорелов за четири редакции на славянския псалтир: 1. южнославянска или първоначална, с представител глаголическия Синайски псалтир; 2. тълковна – с тълкованията на Теодорит Кирски; 3. руска; 4. нова или поправена – извършена в България с цел приближаване на славянския текст до гръцкия. Трябва да се отбележи, че в дългия си творчески път И. Карачорова посвещава време и усилия за проучването и на четирите редакции, което придава цялостност на научните ѝ занимания.

Най-обемното и най-съдържателно изследване И. Карачорова предлага в монографията си „Към въпроса за Кирило-Методиевия старобългарски превод на Псалтира“ (1989). В него авторката анализира първата, архаичната Кирило-Методиева редакция на псалтира. Материалът е от глаголическия Синайски псалтир. Чрез детайлно проучване на лексиката на паметника, както и на отношението старобългарски текст – гръцки оригинал Карачорова успява да докаже старобългарския характер на езика и да осветли много значими особености на превода (като например разнообразните начини за предаване на гръцкия инфинитив и гръцките конструкции за притежание в старобългарския текст). Така този труд става основополагащ в палеославистиката и се цитира и досега от всички специалисти в областта на историята на славянския псалтир.

С конкретни аргументи И. Карачорова подкрепя тезата, че псалтирът с тълкованията е резултат от преславската преработка на старобългарските преводи, направена през X в. по времето на цар Симеон. Най-старият представител на втората редакция е Чудовският псалтир от XI в. – ГИМ, Чуд. 7. Именно неговата лексика изследва Ивона Карачорова, като отделя 50 лексикални различия в този препис, които сравнява с преславски текстове и така доказва преславския характер на замените (1984).

В по-нататъшните си занимания специалистката открива още три преписа на Теодоритовия псалтир извън известните на В. Погорелов руски преписи. Това са два преписа от библиотеката на манастира Хилендар – № 116 и 117, и един от библиотеката на Сръбската православна патриаршия – ръкопис № 90. Текстологичната обработка на лексикалните различия от ръкопис ГИМ, Хлуд. 46 в сравнение със Синайския псалтир очертава няколко важни особености в редакцията на псалтирния текст, която се е извършила едновременно с превода на тълкованията на Теодорит Кирски. Първо, засвидетелствани са редки лексеми, които са отразени в лексикографските справочници с единични примери. Такива са: *овитѣльць*, *ноута*, *сѣмракъ*, *изваганьги*. Второ, срещат се и познати думи, но с нови значения: *ловити* вместо *лапати*, *оутроудити* вместо *острастити*, *осѣнение* вместо *кровъ*, *съблазнь* вместо *грѣхъпадание*, *масть* вместо *овилие*, *помощь* вместо

щедрота и др. Трето, голяма част от установените в Теодоритовия тълковен псалтир разночетения са словообразователни варианти на лексемите в архаичния текст: сирота вместо сирѣъ, съгрѣшители вместо прѣгрѣшители, влагостъ вместо влагостѣнина, прѣлюководѣица вместо прѣлюководѣи и др. Четвърто, важно място имат замените, при които се търси по-точно съответствие на гръцката дума: травнѣъ вместо паствиннѣъ, свѣтъъ вместо страна, жтроба вместо срьдѣце. Пето, налице са и преславските лексикални варианти в Теодоритовия псалтир: алкание вместо постѣъ, врачъ вместо балии, животѣъ вместо житиѣ, плема вместо колѣно, коньцьъ вместо коньчина, мьзда вместо мгыто, жрътва вместо трѣба и др. Шесто, някои заети от гръцки думи са заменени с български: въздоушнѣъ вместо аернѣъ, смѣрчъ вместо кедрѣъ, помазанникѣъ вместо христѣъ. По този начин Ивона Карачорова последователно и пълно представя резултатите от преславската редакция при създаването на псалтира с тълкования (2012б). Позволих си да представя по-подробно тази студия на Ивона, защото тя добре илюстрира нейния системен подход на изследване, нейната способност на учен да анализира, класифицира и обобщава явленията в историята на българския език и книжнина. За съжаление не бих могла в рамките на този тикст да направя подобно детайлно разглеждане на всичките ѝ трудове.

На така наречената от В. Погорелов нова редакция са посветени научните дирения на И. Карачорова в студията в съавторство с Е. Коцева, А. Атанасов (Коцева, Карачорова, Атанасов 1985). Установява се, че тази редакция е извършена в Атон в началото на XIV в. като част от редактирането на старобългарските богослужебни книги. Продължение на атонската редакция е Евтимиевата езиково-правописна реформа. Проучването на Карачорова проследява основните особености на славянските псалтири от XI до XIV в., обработен е ценен материал, въз основа на който се стига до извода, че промените в псалтирния текст през XIV в. са мотивирани от изискването за приближаване до оригинала.

Много от разработките на И. Карачорова засягат конкретни паметници – Томичовия псалтир (Джурова, Карачорова 1989), Радомировия псалтир (1999, 2001д); а също и отделни въпроси като – предисловието към Псалтира (2001б, 2006), избраните псалми на Никифор Влемид (2001в), молитвата след псалтира (2001г). Обобщаващ характер имат нейните енциклопедични статии за псалтира в „Старобългарска литература. Енциклопедичен речник“ и в „Кирило-Методиевска енциклопедия“, том трети. Успешно е и нейното участие в руската „Православная энциклопедия“.

Отделна област в научните ѝ интереси представят статиите за библейските песни. На изучаването им в славянската ръкописна традиция, на техните особености в псалтирните редакции от XIV в. и в новата част на Бич-

ковския псалтир са посветени няколко публикации (2003, 2005а, 2005б, 2012в). Славянските преводи на житието на св. Василий Нови и на житието на св. Йоан Златоуст са обект на проучване в други две разработки, в които е приложен прецизен метод на текстологични сравнения на автентични ръкописи от различни сбирки. Ивона Карачорова е търсен автор и в чужбина. Неслучайно в последно време тя издаде поредица статии в Словакия и Сърбия (2001а, 2008, 2010, 2013).

Доц. Ивона Карачорова участва във фундаментални проекти на Секцията за история на българския език в Института за български език. На първо място в изработването на Старобългарския речник, том 1 и 2. Особено активно тя се включи в написването на Допълнение към втория том, в което с методите на модерната лексикография бе обработен материалът от новооткритите паметници от старобългарския период. На Ивона се падна честта и нелекото задължение да работи с лексемите от новооткритата от Й. Тарнанидис част на Синайския псалтир. Така освен речниковите статии за научната общност стана достъпно и едно детайлно и сериозно проучване на лексиката от този ръкопис, в което И. Карачорова представя всички незасвидетелствани в старобългарските класически произведения думи, както и такива, които се реализират с нови значения. Нейните малки лексикални етюди имат голяма научна стойност (2007).

Друг важен проект на Секцията за история на българския език в Института за български език, на който доц. Ивона Карачорова е ръководител и редактор, е Речник на произведенията на Патриарх Евтимий. Във връзка с този проект И. Карачорова публикува изследване на сложните думи в съчиненията на Патриарх Евтимий (2012а). Опирайки се на постигнатото от А. Давидов върху сложните думи в старобългарския език, авторката прави приносни анализи на композитите в оригиналните произведения на Патриарх Евтимий. Тя очертава специфичния Евтимиев стил и език, в който писането по *лѣпнотѣ* се осъществява и на лексикално-словообразователно равнище чрез използване на вече съществуващи и съставяне на нови сложни думи, предимно съществителни и прилагателни.

И. Карачорова участва и в няколко международни проекта с Институт славяноведения в Москва, които успешно завършват с авторски студии. Тя е част от авторитетен колектив от учени в проект на Кирило-Методиевия научен център за издаване на три ръкописа от времето на цар Иван-Александър. Важно е да се изтъкне и нейното участие в три проекта на Факултета по славянски филологии в СУ „Св. Климент Охридски“ съвместно с Института за български език, които издигат историческата лексикография на равнището на съвременните компютърни науки: Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания, BG051PO001-3.3-04-0011; Информатика, граматика, лексикография, BG051PO001-3.3.06-0024; Интегриране на нови практики и знания в обучението по компютър-

на лингвистика, BG051PO001-3.3.06-0022/19.03.2012, финансирани от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ на Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Предстои завършването на монографията на И. Карачорова „Боянски псалтир – среднобългарски ръкопис от XIII в. Издание и изследване“, която ще бъде принос към научната дейност на Секцията за история на българския език за запазване на културно-историческото наследство на България и културната идентичност на българите.

Освен учен с голям опит доц. И. Карачорова е и дългогодишен преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“ по дисциплините *Старобългарски език* и *История на българския език* на филолози и дисциплината *Църковнославянски език* на богослови. Тя преподава също *Славянските преводи на старозаветните книги* в проекта e-Medievalia към СУ „Св. Климент Охридски“.

Ивона Карачорова е утвърден специалист с международно признание и научни постижения в областта на текстологията на славянските ръкописи, славянските библейски преводи, тълкуванията към славянските библейски книги. Освен това тя е неразделна част от Института за български език, от неговата история и настояще. Затова по случай нейния юбилей от все сърце искам да ѝ кажа като на човек, учен, колега и приятел: *На добър час, Ивона, в предстоящия ти дълъг и ползотворен житейски и научен път!*

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ НА ИВОНА КАРАЧОРОВА

Лексиката на Чудовския псалтир и преславската редакция на старобългарските богослужебни книги. – Български език, № 1, 1984, 53–61.

Некоторые особенности славянских псалтырей на материале XI–XIV вв. – ПОЛАТА КЪНИГОПИСЬНАЯ, 14–15, 1985, 25–75. (студията е съставена от три авторски статии, останалите две са на Е. Коцева и А. Атанасов)

Към въпроса за Кирило-Методиевия старобългарски текст на Псалтир. – Кирило-Методиевски студии, кн. 6, 1989, 130–245.

Томичов псалтир. София, 1989. (в съавторство с А. Джурова)

Особености в текста на Радомировия псалтир. – *Palaeobulgica*, 1991, № 4, 47–60.

Псалтир и Паримейник – Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. Съставител Д. Петканова. София, 1992.

Опис на ръкописните и старопечатните книги в библиотеката на проф. К. Мирчев. – Старобългарска литература, 30, 1998, 45–76 (описани № 2, 3, 12, 13).

Псалмы избранные в славянской рукописной традиции. – *Zbornik Filozofickej fakulty University Komenskeho, Rocnik LII, Philologia*, 2001a, Bratislava, 187–196.

За едно предисловие към Псалтира. – *Palaeobugatica*, 2001б, № 2, 26–35.

Избраните псалми на Никифор Влемид в славянските ръкописи. – В: Традиция, приемственост, новаторство. Сборник от Интердисциплинарния колоквиум в памет на акад. П. Динев. София, 2001в, 545–556.

За така наречената „молитва след псалтира“. – Кирило-Методиевски студии, кн. 14, 2001г, 182–187.

За състава на Радомировия псалтир. – Старобългарска литература, кн. 32, 2001д.

Псалтир, Паримейник, Паренесис, В. А. Погорелов, Синайски псалтир (в съавторство с Пиринка Пенкова). – Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3, София, 2003.

За цифровите означения към библейските песни. – В: пъти достоятъ. Сборник в памет на Ст. Кожухаров. София, 2003, 346–356.

Към изучаването на библейските песни в славянската ръкописна традиция. – *Palaeobugatica*, 29, 2005, № 1, 25–43.

Още веднъж за Устава за четене на Псалтира. – Български език, 2005а, № 3, 66–76.

Към изучаването на псалтирните редакции от 14 в. (библейски песни). – В: пъстъ оученикъ надъ оучителемъ своимъ. Сборник в чест на проф. д.ф.н. Иван Добрев, член-кореспондент на БАН и учител. София, 2005б, 345–356.

За някои предисловия към Псалтира. – В: По слъдоу оучителю. Юбилеен сборник в чест на 60-годишнината на доц. д-р П. Пенев. Пловдив, 2006.

Лексиката на новооткритата част на Синайския псалтир. – *Palaeobugatica*, 2007, № 3.

Славянският ръкописен служебен псалтир като особен тип сборник. – Црквене студије, 5, 2008, 227–237.

Псалтир, писан за севастократора Бранка Младеновића 1346 г. – Научни състанак слависта у Вукове дане, 39/2, Београд, 2010, 33–40.

Из историята на славянския превод на житието на св. Василий Нови. – Български език, 2010, № 3, 69–76.

Из лексиката на старобългарския превод на псевдо-Атанасиевите псалтирни тълкувания. – В: Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания. BG051PO001-3.3-04-0011. Сборник доклади от заключителната конференция. София, 2011, 77–84.

Речник на съчиненията на Патриарх Евтимий. – В: Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания. BG051PO001-3.3-04-0011. Проблеми на историческата лексикология и лексикография. Сборник статии. София, 2011, 17–28.

Сложните думи в съчиненията на Патриарх Евтимий. – В: Търновска книжовна школа. Т. 9. Търново и идеята за християнския универсализъм XII–XV в., В. Търново, 2012а, 205–224.

Из лексиката на славянския Псалтир с тълкованията на Теодорит Кирски. – В: Язык Библии. Лингвотекстологические исследования. Москва – Санкт-Петербург, 2012б, 47–62.

Библейските песни в новата част на Бичковския псалтир (Sin. Slav. 6/N). – В: Кирило-Методиевски студии, кн. 21, Средновековни текстове, автори и книги. Сборник в чест на Хайнц Миклас. София, 2012 в, 20–45.

Новооткривена катена на Псалтиру у рукопису из Хилендарског манастира. – Научни састанак слависта у Вукове дане 42/2, 2013, 463–472.

Ваня Мичева/Vanya Micheva

✉ *Гл. ас. д-р Ваня Мичева*, Секция за история на българския език
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
v.micheva@gmail.com

✉ *Asst. Prof. Vanya Micheva, PhD*, Department of History of Bulgarian Language
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria
v.micheva@gmail.com